

Fjärde roten, tomt 1

Kvarteret Perukmakaren

Åttonde roten 1657–70

Drottninggatans södra sida

ytterst vid östra vallen

4.1 A Östra Larmgatan 2

Drottninggatan 65

4.1 B Drottninggatan 63

Det förefaller inte som om gården varit tidigare bebyggd än av

Nils Kornhans änka

1659–62: ½

som tycks ha gift om sig med

Zacharias Florentzson

omtalad här 1670–78 först som beskyttare men kallas artillerisergeant i kämnärsrätten den 13.12.1672 liksom 17.1.1673 då han anklagar *hustru Gunilla Hansdotter* för att ha stulit 8 rdr, som förkommit ur hans hus. *Lars Grafhs hustru* berättade, att hon sett Gunilla Hansdotter i sin svåger *Anders i Fläskebos* hus ha några 4 öre stycken. Gunilla hade inkommit i Lars Grafhs hustru (Brita Andersdotter Barcks) stuga (4.5), då Gunilla skulle ha sagt, att om Zacharias Florentzson får igen sina pengar, hur tro, han lärer då bete sig? Olof Bökers tjänsteträng hade sett Gunilla Hansdotter stryka runt hörnet, där Zacharias bodde, i samma stund som hälften av pengarna återfanns stående i en liten linnepåse bakom Zacharias förstugudörr och också vid pass en kvarts timma tidigare. Gunilla påstod sig hela den dagen ha varit hos *Lars Carlsson* (4.8) men ändrade sig sedan. Hos *Ingerd Joen skräddeles* (4.7) hade Gunilla köpt en halvmusken brännvin. Hon sade sig väl ha penningar att köpa för fast hon icke hade pungen.

Vem denna Gunilla Hansdotter kan ha varit är svårt att veta – det fanns flera med samma namn t.ex. Gunilla i Böö, bryggaren Jöns Jönssons änka (4.14). Om en Gunilla Hansdotter berättades det vid denna tid närmare bestämt den 9.5.1683 följande: brev hade ankommit från borgmästare och råd i Stockholm om en *löjtnant Bengt Kernander*, som skulle vara tvegift, dels med en hustru i Stockholm, dels med Gunilla Hansdotter här i Göteborg. Gunilla hade varit gift med en man *Bengt Nilsson Lund* och gissade, att Bengt Kernander var densamme. När Bengt Nilsson en tid hade levat i äktenskap med Gunilla, hade han rest sin väg och varit borta i tio år. Han hade ansetts som död, varför Gunilla av konsistorium hade fått löfte att gifta sig på nytt. När hennes andre man hade dött kom den förste igen, varför Biskop Wallerius åter sammanvigde dem.

Den 15.3.1677 uppträdde Zacharias Florentzsson i rätten på *fru Margareta Påfwenfelts* vägnar och nämnes då fänrik av artilleriet. I 1679 års mulbetesboskapslängd kallas han löjtnant.

Henrik beskyttare 1676

Ehrenfridt Eichler

Vid kämnärsrätten den 22.12.1679 krävde *hustru Britta Svensdotter, sal. Matthis Winkelmans änka* skomakaren Ehrenfridt Eichler på en pantsatt guldring, värd 8 rdr, som hon inte återfått, fast hon för åtta dagar sedan hade burit penningar till svarandens hustru Catharina Nilsdotter. Eichler föregav, att ringen tilldelades honom i vid arvsförflyttningen men då värderades till 16 rdr. Nu återfordrades den för 8 rdr, vilket Eichler inte ville nöja sig med. Därför hade Eichler lämnat den ifrån sig till hans hustrus styvfader *löjtnanten Zacharias Florentsson*, som nu hade både ringen och penningarna hos sig. Rätten bestämde, att Eichler skulle lämna Britta Svensdotter ringen och en räkning på räntan så skulle saken avhjälpas. Catharina Nilsdotter bör alltså vara Nils Kornhans dotter

Skomakaren Ehrenfried Eichlers hus och gård på Drottninggatan öster vid vällen, som han ärvt med sin hustru enligt ett avvittringsinstrument, värderades i februari 1682 av borgaren *Sven Limmerhult, Anders Svensson Kruse och Erik Månsson*. Den lagbjöds andra gången den 10.7.1682.

Den 30.3.1683 lånade Eichler 100 rdr av *Vincent Beckman och Volrath Tham* mot 8% ränta för att inlösa sin gård.

Den 17.2.1683 måste Catharina Nilsdotter vara död. Då gifte Ehrenfried Eichler om sig med fru Ragnilla Larsdotter. Över 70-åriga änkan Ragnilla Larsdotter avled 1712 (begravd 19 mars).

Efter Ehrenfried Eichlers död (begr.1707 den 19 mars) sålde Ragnilla Larsdotter för 350 daler hus *ytterst mot vallgången eller alarmgatan* i öster och besökaren Anders Jonsson i väster till klädesfärgaren, senare (1721) överskärareåldermannen Wilhelm Hoppe.

När denne erhöll fasta den 29.1.1709 sades det, att gården låg mellan besökaren Anders Jonsson i väster och Kungl. Maj:ts fortifikationsvall i öster. Gården skrivs bara för en halv tomt 1710: där bor *Andes Bergs husfattiga änka* och 1712 *Måns Bengtsson Masthuggare*. I skattningslängden 1715 värderas tomten till 50 d smt och huset till 320: utom Wilhelm Hoppe skrives där *Abraham Dahlbeck* och *hautboisten Dan Bruse*.

Men Wilhelm Hoppe skaffade sig en finare gård vid Södra Stora Hamnen (5.4) och här vid östra vallgången bodde 1717

Anders Eriksson järndragare

som kallades uppsättare vid järnvägen, då han den 5.4.1712 övertog *Björn Andersson järndragares* stolrum i domkyrkan. Hans *hustru Maria Billing* är väl den Anders Eriksson järndragares hustru Maria Andersdotter, som fick stolrum 11.11.1714. Järndragare Anders Erikssons änka ägde gården 1730–35 och hade under perioden flera inneboende: *borgaren Lars Abelin*, fattige målaren *Sven Werenberg* och *stadstimmermannen Sven Larsson*. Före 1737 hade gården övertagits av

pottmakare Jean (el. Baltzar) Bernhard Boensch (Bönisch)

som 18.8.1750 pantsatte sin ograverade fastighet på Drottninggatan uppe vid vällen till *bonden Erik Matzson* i Vättele härad och Gunnilse socken. Han fick burskap den 7.7.1741:samma år hade han *gesällen Anders Rieter*.

Johan Baltzar Boensch skrev den 20.2.1750 följande till magistraten: ”Som här uti min gård på Holländaregatan belägen finnes en dehl rum wara till mehra höjd upbygd än den andra dehlen uti en Linie stående jemte hwarandra, hwarigenom (det dock den högste guden nådeligen afwärje täcktes)/ förmedelst skorstenens låghet skull olyckligen genom Eldswåda på den högsta dehlen

lätteligen hända kunde genom det, när blåswäder är, gnistor och dylikt stryker och blåser på den höga gaflen, och äfwen omöjligt är, kunna förhöja skorstenen” etc. begärde Boensch att få avtaga taket av det låga rummet och höja det senare genom några stockars påläggande. (Skrivelsen hade påskriften ”Hörer till krukomakaren Joh. Baltzar Boenschs ansökning om tillstånd att få upphöja en Träbyggning medelst några stockars eller omlags läggande å en dess gamla byggning på Drottninggatan”).

Gården måste tidigt vara delad, ty i tomtöreslängden 1741 är halva gården skriven på handskmakaremäster Peter Ahlquist, som då har gesällen *Magnus Ahlberg* och 1745 betalar hela tomtöret. Till yttermera visso står i inteckningsprotokollet omkring 1761 en anteckning om att Lars Wessborg och hans hustru Catarina Wessborg hade inlöst en gård vid Holländaregatan vid vallen av Lars Wessborgs svärfader mäster Peter Ahlquist. Wessborg skulle betala 1 300 d smt till svärfadern, däri inbegripet 450 d smt såsom innestående modernearv åt svägerskan *Anna Christina Ahlquist* och 100 d smt, som svärfadern var skyldig Wessborgs svåger *gästgivare Olof Landtman* och hans hustru *Ingrid Helena Ahlquist*.

1750 betalas tomtöret av Johan B Boensch (1753 med gesällen *Gustaf Österberg*), 1755 av hans hustru. Inneboende 1753 är *tobaksspinnaregesällen Joh. G. Lundgren*. Ahlquist nämnes ej. 1759 var *ostindiefarare Salmonii hustru* och *brandvaktsskarl Olof Warnström* hyresgäster.

Kanske hittar man förklaringen till det dubbla ägarskapet 1760, då tomtöreslängden anger, att två tredjedelar av gården ägdes av borgaren Anders Holmgren och en tredjedel av pottmakaren Boensch, som hade gesällen *Friedrich* (1759 kallad *Simon*) *Finke* och *läregossen Ulrich Smitt* samt inneboende *målaränkan Elsa Margareta Holm*. 1765 hade Holmgrens och Boenschs delar av gården 4.1 på Drottninggatan övertagits av resp. skomakare Benedicht Geppert och pottmakaren eller kakelugnsmakaren Johan Caspar Wulff. I tomtöreslängderna anges de äga hälften var.

I en klagoskrift till magistraten hävdade Johan Baltzar Boensch den 15.11.1762, att han redan den 14.11.1740 hade inlagt ansökan om entledigande från sin 24-åriga borgarerätt och vidhängande onera men det hade icke hjälpt. *Daniel Sirenus* rättade åtalet till 14.11.1760. Samma klagan upprepade Boensch i juni 1769 (EIIb:135). Trots att han uppsagt burskapet för sex år sedan och icke nyttjat borgerlig näring sedan dess, så hade han ändå måst betala alla borgerliga utskylder. Den 9.6.1769 lovade man honom, att om han fullgjorde sin borgerliga plikt ett halvår till, så skulle han sedan befrias från sitt burskap (EIIb:139).

Johan Baltzar Boensch hann inte njuta länge av befrielsen. Han avled 68-årig 1770 och begravdes den 19 juli s.å. i Christine församling. På offentlig auktion utropades den 27.6.1771 pottmakaren Johan Baltzar Boenschs arvingar änkan Rebecka Termanders och stadsvaktmästare Joh. Hindr. Udströms gård på Kyrkogatan nära vallen belägna hus och gård 3.3. Den hade värderats till 2 405 d smt. Den övertogs av madame Rebecka Termander. Se också 3.88.

Den 17 nov. 1788 värderades av *Fredrik Th. Kall*, *E Christophersson* och *Anders Ekebon* läderhandlare Benedicht Gepperts vid Drottninggatan i fjärde roten under nummer 1 i hörnet åt vallen belägna fastighet inför auktion. Enligt magistratens beslut den 30.8.1788 skulle gården utauktioneras till gäldande av *hovrättsnotarie Johan August Lundvalls* fordran. Själva huset var byggt av timmer och brädfordrat, två våningar högt under tegeltak. I den undre våningen innehöll det fem boningsrum jämte kök och försäljningsbod. I övre våningen låg fyra rum, kök och skafferier. Under huset fanns en husbehovskällare. På gården fanns ett hus, som var uppfört av korsvirke och bräder, som var inrättat med två bodar över och två bodar ovanpå. Allt var i gott stånd och värderat 750 rdr specie.

Men ännu 1790 ägde läderskärare Benedicht Geppert en fjärdedel av gården medan en fjärdedel hade övertagits av hökaren Daniel Strömberg. År 1800 låg tomten öde efter brand. Strömbergs del ägdes av drängen B Börgesson. Kakelugnsmakaren Johan Caspar Wulff, som hade fått burskap 10.6.1763, avled den 4.3.1786. Den 12.4.1768 hade han gift sig med Catharina Elisabeth Borgström, som efterlevde honom. Hon var dotter till *hattmakare Andreas Borgström* och *Maria Kock*. Deras dotter *Catharina Maria Wulff*, född 29.12.1763, död 22.1.1788, var gift med *kakelugnsmakare Lars Helander*, född 1754, död 10.1.1788 (se 3.88). I tomtöreslängden 1800 antecknas, att kakelugnsmakare Wulffs änkas halva ödetomt var "Borgwall tillhörig". (Bör vara *kakelugnsmakare* Andreas Gabriel Borgvall, som ägde 4.3)

År 1807 säges hela tomten tillhöra kakelugnsmakare Borgwall och hälften vara bebyggd.

Senare uppbud av 4.1

traktör Matthias Blom	21.12.1812
mätare Sven Lundberg	26.3.1810

Senare uppbud av 4.1-4.2

handelsbetj. Petter Nordberg	12.11.1821
------------------------------	------------

Senare uppbud av 4.1, 4.133–35

exp.befallningsman L J Lindbohm	17.3.1834
handl. L P Haglund	10.4.1847
(4.1 Lit A)	11.6.1855